

Predplata van Šibenika
na tromjesečje 3 K.
na godišnje 6 K.

Predplata u Šibeniku
sa donošenjem lista u kuću
jednaka je kao i van Šibenika.

Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIEČ

Predplate i pisma šalju se
Uredništvu. Nefrankirana se
pisma ne primaju. Rokupisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
bježna pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
— ili po pogodbi. —

IZLAZI SVAKE SUBOTE U ZADRU

Hrvati smo.

U Zadru, na Rieci, u Trstu; u Istri kao i u Medjumurju, u Srijemu kao i u Bosni i Hercegovini, u Dalmaciji kao i u Banovini, Hrvati smo, narod na svojem zemljištu, u svojoj kući, jednog jezika, jedne domovine, jednog života, jedne sudbine, jedne budućnosti.

Po tom svaki napredak, gdje god se opazio u ovim zemljama, mora da nas razveseli, kao što i svaki nazadak, gdje god se pojavio, mora da nas razalosti. I gdje god vidimo da je pedal našeg zemljišta ugrožen od tuđinca, i gdje god znamo da je i jedna duša izložena iznardiživanju, tu je cijeli narod zvan da priteče u pomoć, jer mu u onom komadiću zemlje i u onom jednom sinu, prieti pogibelj tuđinske premoći. Bila ta pogibelj u Dalmaciji, Istri, Bosni, Slavoniji, Medjumurju ili drugdje sve jedno je, jer je na hrvatskom zemljištu i proti hrvatskom narodu. Neprijatelj Istri svejedno je neprijatelj cijelog naroda, kao što je onaj u Slavoniji ili Bosni.

Tu nema iznimke ni u vremenu, ni u položaju, ni u prilikama, jer neprijatelj ostaje neprijatelj, pa bio to Niemac, Talijan ili Magjar, sve dok god neprijateljski postupak bilo proti kojem djelu naše domovine. I proti bilo kojem neprijatelju cijeli narod je zvan i u dužnosti da se opre.

Kad bi mi ove istine imali na umu, kad bi to jest bili prozeti sviešću da su svi Hrvati jedan jedinstveni narod, jedne domovine i jedne budućnosti, pa makar bili politički odijeljeni na razne političke uprave, mi bi svi, bez obzira na razne pokrajine, bili duševno jedinstveni, te bi prema našim sudjelima bili jedna cjelina, jedna stranka. Bili bi Hrvati, narod naime svjestan da je prema svakom tuđem organizmu jedinstven organizam, koji je tu da žive, da napreduje i da se brani.

Ali mi takovi još nismo, jer već nije jedinstvena obrana, ako na primjer Istru prepuštamo bahatosti Talijana, ili ako hrvatsku organizaciju Bosne gledamo krivim okom. Ili ako iz Slavonije i drugih naših zemalja ne potiskujemo Niemca ili Magjara, a sve to iz raznih obzira tobožnje naše nemoci prema susjedima.

Zar ne razmišljamo, da naši susjedi postaju i jači i bahatiji čim smo mi prema našim izloženijim točkama nemarniji, slabiji, popustljiviji?

I to, odgovarajući na ovaj upit, uvidjamo, da nas korist, čast i ponos narodni sile da uprav onđe, gdje su naši najizloženiji položaji postavimo što moguće jače sančeve i da se što je moguće urednije i brojnije svrstamo te potisnemo produćućeg neprijatelja.

A ti sančevi morale bi biti naše škole, naši novčani zavodi, naša društva poljodjelska, obrtnička, trgovačka pa i zabavna; u jednu rječ tamo gdje je neprijatelj prodro, ili prodire ili prieti da će prodrati, valjalo bi da se usredotoči sva narodna obranbena naša snaga. Jer niti je djeno niti je koristno ostavljati naše narodne izložene točke samim sebi, da se brane proti mnogo jačem neprijatelju.

Tu na tim točkama bje se boj za sudbinu cijeloga naroda, jer kad padu one, neprijatelj dolazi navalom na druge i narodni posjed sve se jače suziva.

Ako smo narod, na sve ove stvari valja da ozbiljno mislimo i još ozbiljnije uzradimo da im doskočimo.

A koliko je tu radnje, nepregledne i nepredvidljive radnje! Koliko tu treba radnika i kako uztrajnih i žilavih!

I što radimo?

Pred neprijateljima hoćemo da se ponizavamo, hoćemo da se prikažemo bez ponosa, slabi i kukavni, orudjem jednog neprijatelja proti drugom neprijatelju, hoćemo da u sebi, u našem narodu ubijemo pouzdanje, svijest i čast koju smo dužni čuvati i narodu i domovini. I dok je radnja na izloženim našim točkama prepustena častnim pojedincima, dotle mi Hrvati, kao narod, u tom pogledu ostajemo bez ikakve organizacije. Što više ima ih koji se onim častnim izumikama rugaju i njihovu radnju ozloglasivaju i kleveću kao tuđinsku i plaćeničku.

To tako ne idje, i dobar dio našeg novinstva imalo bi znuti da smo mi, gdje god se nalazili, najprije Hrvati, a onda tek pripadnici pojedinih stranaka. Prema tomu naše novinstvo bi imalo prosudjivati i ljude, i stranke i njihovo djelovanje. Ako koji čovjek ili stranka čini šta dobro ta bi se moralo priznati, ako djeluje zlo to bi se moralo sa gledišta hrvatskoga razsuditi, do potrebe osuditi, ali odmah proglasivati čije djelovanje plaćeničkim samo s toga jer je učinjeno pod stanovitim okolnostima ili od stanovite stranke, to ne idje, jer je i djetinski i kukavno i štetno za naš narod, kojemu treba rada, a ne neprestanih grdnja i sumnjčenja.

Mi smo Hrvati a naše novinstvo mora da je hrvatsko i u službi hrvatskoga naroda i hrvatske misli. Kao takovo ono mora da poštuje i taj narod i tu misao, pa javila se ona pod kakvim god oblikom i gdje god bilo.

S ovim kažemo da može biti Hrvata različitih stranaka, da ih može biti kojima djelovanje jedne ili druge osobe nije po čudi, ali onda su novine tih različitih stranaka zvane da stvarno i razlozima pobijaju protivnika, a ne da sumnjice, klevetaju i ljude i stranke na način koji ubija svaki narodni ponos.

Od njeko doba zavlada je u našem novinstvu njeka bjedomučnost, kojoj se žrtvuje i poštenje i ponos koliko pojedinih ljudi toliko i stranaka, a mi mislimo da bi to trebalo da prestane. Imademo dosta posla ako hoćemo i u Dalmaciji i u Bosni i u Istri i u Banovini i širom cijele naše domovine. Trebalo bi nam prikupljati i okupljati narodne snage, valjalo bi da zavlada svijest da smo Hrvati i kao takovi da imademo dužnosti koje smo spomenuli i od kojih se ne ćemo riješiti ako druge izgrdimo i ozloglasimo.

Mi mislimo da je nas Hrvata dužnost proti neprijateljima našeg naroda biti složni i ponosni; a da to budemo dužnost nam je da stječemo ponos jedan drugoga i u časovima najžešće stranačke borbe.

Jedino tada mi možemo pristupiti radu oko preporoda našeg javnog života. Tko drugačije misli da će doći do cilja vara sama sebe i nije svjestan da pripada narodu, koji u kući može biti razdijeljen na bezbroj stranaka, ali prema vani nije i ne može biti nego jedna cjelina, Hrvat.

Za napredak suma.

Njeki tvrde, da smo u sumarstvu ovo zadnje doba dosta napredovali, bolje no u ikojoj grani našeg narodnog gospodarstva, a kao dokaz tome navodju, ako se po gdjejkoj kraji više ne beži u sunce, jer da ga je počeo obrubljevati grm.

Nama se čini, da to znači zadovoljavati se jako čednim, da ne ćemo misliti uspjesima, jer od tih mi još ne oduševimo nikakve materijalne koristi, koju je inače naša pokrajina u svojoj prošlosti obilno čutila. Bogatstvo njezinih krasnih suma još je uvijek samo bolna uspomena.

Priznajemo; zastavilo se dobrim hranje gajeva, koje je u nekoliko vjekova prepolovilo narodno bogatstvo, radi se dosta oko pošumljivanja, ali još uvijek malo, kad znamo, da bi ono sad moglo već i naravnim razvojem prilično napredovati.

Ne valja klonuti. Stvar je ova tako znamenita, da nijedan čimbenik u našem državnom, društvenom i domaćem životu ne bi smio izostati u natjecanju, da se šume kod nas što preje i što bolje podignu. Ne smijemo u tome biti nesigurni i misliti, da plodove tog natjecanja ne ćemo mi uživati, već nas mora bodriti misao, da ćemo svojom potomcima namaknuti i ostaviti nove izvore žitku, koji mi nismo imali. To smo tim više dužnosti, kad na svoje oči uvijek dan gledamo, kako našeg težaka i posjednika izdaje sve to više vinograd, koji je još uvijek glavno vrelo našeg bogatstva.

Sve što se do sad oko pošumljivanja uradilo, bilo je samo obćenito; isto se i idje se više za tim, da se samo osigura zagajivanje, nego li da ga se praktično izdaju. Tu vladaju obćeniti nekakvi nazori, koji zahvaćaju sve jednolično, sve istom mjerom, bez obzira na mjestne prilike, na odnose i vrsti zemljišta, na mogućnost da od branjevine brzo postane šuma. Odradile se medje golemim prostorijama, uvela se najveća strogoost u postupku za šumske prekršaje, a urodile su samo globe, od kojih narod janče na sve strane. Nije nam potreba ovdje nanizati primjere; naša javna štampa i naši zastupnici u saboru dosta su materijala u ovom pogledu izmili i svi znamo, kako je s tim pitanjem, s tim pravim stradanjem dobrog dijela našeg puka. — U mnogim je mjestima više globa udareno, nego li je stabala posadeno, a ipak bi se bar to zlo moglo i moralo okrenuti u dobro, da imamo vladu i vlasti kojima je ozbiljno stalo do pošumljenja. Kak bi težki posao gubljenja za šume bio uložen u stvarno promicanje šuma ili da je to promicanje razmjerno napredovalo s tim gubljenjem, mi bismo danas s našim sumama stali daleko bolje.

Obćenitost rada, koji spomenismo, dobra je u njekim okolnostima, al ne smije biti bezprekidna, vjekovita, jer ne samo što ne vodi izravno k cilju, nego i slabo pomaže, da narod dođe do pravog spoznanja koristi i važnosti razborita zagajivanja. Narod u takovu radu za pošumljivanje vidi samo protivnost svojim interesima, a kad je tako, onda kako govoriti, kako li misliti na napredak, na razvitak naših suma. To je ubitačni sistem, koji dok bi hotio da radi za budućnost, tjera sadašnje narastaje na presjake štape. Cijenimo, da ne treba dokazivati, kako su branjevine i šumski prestupci doveli narod na mnogo mjesta ne samo do prosjaštva, već upravo do zvdovnosti. Ne treba spomenuti drugo nego samo izkorenje koza, dosta je spomenuti logarske nevolje i tolike hiljade novca, kojih puste globe lišise narod.

Očito je dakle, da se još uvijek sumarstvo uzmilje o sebi, a ne u savezu s ostalim granama domaćeg gospodarstva, narodne ekonomije. Na taj način sumarstvo mjesto da bude moćnim pomagalom gospodarstva u obće, priči mu razvoj. Uzgoj šuma, njihovo uređivanje i uzdržavanje ne smije nikad biti u opreci narodnim interesima, s narodnim običnim načinom življenja.

Šumski napredak treba prilagoditi svim drugim našim potrebama i prilikama, jer će se tada stopro raditi za narod uzgajanjem šuma, a ne kao došle što se radilo, žrtvujući sumama probitke naroda.

Treba raditi, da nestane goleti u ovoj kršovitoj zemlji, ali se to ne će ni kad uspješno postići medjama, lugařima, zabranom paše, sječe i obradivanja, već jedino — a to smo već mi u više navrata spomenuli — snagom takova zakona, koji će prisiliti pučanstvo na sistematično, pozitivno i moguće

pošumljivanje, pri čemu se ne će toliko paziti na površinu, koliko na dobar uzgoj šume. Treba ići za tim, da se slači narod na to, da ne sieće šumu, već da ga se slači na to, da sadi šumu.

A kad se stvari zakonitom putem ureda tako, da se narod sam, ne globom, već dobro uloženo trdom i pošteno stečenim bogatstvom zauzme za napredak šuma, tada će sumama i od sebe za uvijek bit osiguran obstanak, jer će u njima gledati mjesto zapreke jedno jamstvo više svojemu bogatstvu.

Ovakvo mi naslimo u ovom važnom pitanju — pa kako jur obećamo — ne ćemo ga nikad smetnuti, dok ne bude uređeno, kako to zahtjeva prava korist i dobrobit naroda.

Za jezično pitanje u Dalmaciji.

Zadnjeg smo puta pisali, kako od ciljevog našeg političko-narodnog rada u posljednje doba nemamo vidljivih uspjeha. Požalili smo naše odnose, naše razpoloženje prema pitanjima, koja zasjecaju u obću korist našeg javnog narodnog života. Utvrdili smo, da nam je potrebita jednodušnost, koja nas jedino može; pomaknuti i podati našem radu onaj energični impuls, koji treba, da prevlada i da podpuno zamieni današnje naše strancarsko nadmetanje i međusobno kavganje.

To smo rekli u obće, a danas hoćemo da se posebice sa istog staništa pozabavimo jednim životnim našim narodnim pitanjem, bez riešenja kojega mi ostasmo uvijek slabi u našem makar najintenzivnijem nastojanju oko političke emancipacije našega naroda.

A to je upravo jezično pitanje, koje je još i danas uvijek na istome stepenu. Priznajemo, oko tog pitanja radilo se i nastajalo dosta, ali sve nije pomoglo uprav za to, što su stranačke naše žalostne prilike, otvarale najudobniji put komodone odgadjanju sa strane vlade, pa kao što se mi nismo žurili, da sredimo naše odnose, tako se ni vlada nije žurila da udovolji tome najopravdanijem i najzakonitijem zahtjevu naroda.

Napokon, usilovana ne samo čestom jednoglasnom tražbom narodnoga zastupstva već i silom okolnosti, vlada kao da se sklonila, da se zauzme za rješanje i jezičnog pitanja t. j. za uvođenje hrvatskog jezika u sve državne uredje. U saboru je preko svojih predstavnika i povjerenika izjavila, da je već u tu svrhu izradjena osnova, i da će to pitanje biti doskora dostojno riješeno.

No, kako nas svakolika vladina obećanja naučise pameti, tako i glede ovog pitanja vladnoj izjavi nismo pošli u susret s onim pouzdanjem, s kojim bi inače išli, da nismo već toliko puta bili naprosto izvarani i izigrani.

A jer mislimo, da bi takovim igrama morao bit već jednom kraj, htjedismo danas da ne samo svu našu javnost u obće već na osobt način napose upozorimo na ovo i naše narodno zastupstvo taman sada, kad nam razni glasovi najvećuju da nismo daleko od otvora našeg sabora.

Eto dakle najljepše prilike našim zastupnicima, da se živo uhvate ovog toli važnog pitanja, da upitaju vladu, što je s tim njezinim projektom za uređenje jezičnog pitanja u Dalmaciji i da ju svojom jednodušnošću i odvadžnošću prisile, da ga napokon iznese na pretnes. I da pitanje ovo bude riješeno.

Prema ovoj važnoj pitanju sva dru-

ga, kojima će se naš sabor imati da bavi, dolaze u drugi red. Velimo to za to, jer nam je skroz jasno, koliko bi se rješavanjem istoga doprinelo obćoj narodnoj koristi i narodnoj časti, koja je toliko trpjela i trpi s importacije i bahatosti nenarodne birokracije dosljedno sa zapostavljanja domaćih, narodnih sinova.

A to se je zivalo i zbiva, kako rekosmo, za to, jer prezaokupljeni našim strancarskim unutarnjim razmiricama nismo još uspjeli, da iztaknemo taj svoj zahtjev, to svoje pravo onakom i onolikom obćom jednodušnošću, kolika je nama potrebita, da se kao narod nametnemo i da snagom te jednodušnosti prisilimo vladu, da nam to pravo podpuao priznade.

Čas je ne samo zgodan, već i odlučan. Svi, koliko nas je god što radimo za narodno dobro, što hoćemo da za nj radimo, moramo da izstupimo za uređenje jezičnog pitanja u Dalmaciji, a zastupnici, kao predstavnici narodne volje naći će se i opet složni, da za ovo narodno pravo podignu svoj glas.

Naše novinstvo neka u ovaj čas zaboravi i napusti strancarska polemiziranja, koja samo još većma duhove uzrujavaju i onemogućuju jednodušnost i kvare ono narodno razpoloženje, bez kojega se ne da računati na prave i trajne političke uspjehe.

Sve što je narodno, sve što ljubi jezik naroda, treba da se sada skosne i da, zabacivši lojakojašnje ništetne nesuglasice bude skroz suglasno i složno u velikom, opravdanom zahtjevu, da se tome jeziku naroda dade svugdje častno mjesto ne samo prvenstva već i gospodstva, da prestane njegov ostracizam iz državnih ureda, koji su tu, da služe sveukupnome narodu, a ne da mu stvaraju poteškoća, najmanje pak za to, da mu omalotražuju i gotovo posve izključuju jezik njegov, koji mu je najdraži i najsvetiji, pa a ga zamjene onim njegovim ne samo političkim, već i narodnih protivnika.

Hrvatskom jeziku, kao jeziku naroda ove zemlje, moramo, da izvjestimo još sva ona mjesta, koja mu pripadaju, a koja su mu samo sa tanovite strane s nepravde i s neharosti zaklekanja. Na nepravdu i tu neharost mora biti izbjegnena, a do nas je, da u tom suzbijanju skummo sve naše snage, ako hoćemo da sjajno obedimo.

A ta pobjeda ne će biti samo za nas, biti za cijele naše mlađe naraštaje, za cijela naša zna pokoljenja, a olakotit će nam silno, u like našu cjelokupnu borbu za izkup naših trodnih prava i za očuvanje naših narodnih etinja. Skinut ćemo sa sebe zazor, koji se i u ovo napredno doba, doba narodnosti, ne više nikako trpjeti, a onda ćemo tekar moći uzati, da nam je rad, da nam je nastojanje malo vidljiva uspjeha.

Za tim uspjehom doći će i drugi. Kad pomeno prvi, najvršći prebroj, drugi će i od be lako pasti.

Maknimo se, ne propustajmo nijedne prido, ni časa vremena, već se svi skupimo sada oko jedne stožine, da radimo, da izvjestimo uređenje jezičnog pitanja u Dalmaciji, a zastupnici će na saboru sve to uzvati i izvršiti ju.

Mjestni gradjevni planovi.

Svakome je od nas za žalost veoma dobro znato, da nijedan od naših gradova u pokrajini na svog uređenog plana sa postojecim stanjem, rojektiranim izpravcima, sa odsječjenim novim um na prostu zemljištu itd. No, uza sve to gradni pravilnik za pridolaziti, kad se god ima što sagraditi, sa svim svojim formalnim potankostima, i kojih izdanje gradjevine često okasni sve te, dok molitelja već prodje i volja da gradi ili poduzetnik radi promjene zemana nasuše, a rad- izgubi prigodu da dobije upravo onda, kad nije o druge zarade. A dok se sve to liepo obavlja i najprosečnije uredovne zanoveti, dotle naši

gradovi nastavljaju svoj sretni rast, svoje razmicanje obćom na moderne zahtjeve gotovo manjom razlikom nego li to je bilo po našim djedovima. Skoro svaki naš grad jest takav, da mu se sadašnjost mora zadržati pred prošlošću i radi ukusa i radi zdravstva i radi čvrstoće i radi udobnosti, pa napokon i radi pravilnosti ulica, i ako su tad bila doba, kad se na to nije ni pazilo.

Ne niećemo; podigla se gđegdje koja prilična nova polaća, poljepsao se koji trg, ukrasila se koja obala, — to je istina. Ali je također istina, na žalost puno češća, da se je pritvrdilo mnogo obstojećih gredesija novim dozvolama, da se je udario za metak lukavnim putima, gdje su se mogle otvoriti široke i krasne ulice, da se je stvorilo vječitih legla zaraze nesustavno gradjenim konalima, nepromišljeno ostavljenim prolazima, bunističma, pogresno ustanovljenim razom kuća među sobom i u odnosaju s površinom tla, tokom volje itd. A ipak se u obće uvijek sanja, a i govori, o proročanju naših po mletačku stranu gradova, o srušenju čitavih gradskih predjela; pomalaju se osnove, u kojima se razmeću čine svote, traži se nešto veličanstvena, — pak se zaboravlja na malenkost, a što je još gore, zaboravlja se, da su naše žalostne okolnosti i prilike baš privezane uz te malenkosti i da se samo uztrajnim i postepenim savladivanjem tih malenkosti možemo nadati nekome poboljšanju tih naših prilika.

Upravo se najviše griesi tim, što se sva pažnja obraća na ono, što postoji, ne dosižući znamenitost onoga, što postaje i što će jednom također postojati, dobro ili zlo, po radu i maru onih, koji su zametku zdrav ili bolestan život udahnuili. Za ono, što već zlo postoji hoće se desetorostruka truda i troška, da se djelomice izpravi, za ono što postaje, nešto dobre volje, po koji razmjerno nezatni trošak i eto mjesta ili predjela skroz preobražena. — Budimo čedni, upoznajmo najprije okolnosti s kojima nam je računati: procudimo narav i osobnost zemljišta, izmjerimo položnosti i različnosti tla, ne zaboravimo tok voda ni deranje vjetrova, uvrstimo — ono što bi birokrati rekli — pravo stanje stvari, pak nam ne će bit teško da zabilježimo, što bi se stara imalo izpraviti, a kako bi se novo dalo podići.

Bez svoga gradjevna plana ne bi smjelo biti nijedno mjesto, koje se nada u bud kakovu budućnost, ako baš ne će da stavlja zapreka svome razvitku i napredovanju.

Odgovorit će nam mnogi, da se za tačan plan hoće silna troška, a to će reći baš oni koji će vam inače na prvi mah priznati potrebu takova plana, da je odmah zatim zakopaju pod jadicokvama o finansijskim neprilikama.

Naše su finansijske nevolje odista grde i obćenite, ali nije istina da zbog njih naši gradovi moraju biti velika sela, naše varošice skup kojekakom nabacnih kuća, a naša sela bunista, na kojima poisti način klijje život čovjeka i životinje, na izvoru zdravlja stvaraju se zaraza, uz svježost i čistost daha i prirodne zamire svaka sposobnost.

Prije svega nije istina, da bi troškovi za nijesne gradjevne planove bili tako ogromni, kao što se misli. Manja mjesta i potrebaju savršeni planova za onu jednu i nijednu knću, što će se na godinu iznova graditi, za ono malo popravaka, koje će bez vremena zahtjevati.

Kad se nema velikih osnova, može vrlo dobro poslužiti i prilično povećana mapa, koji nije teško dobiti i na kojoj se dade lako zabilježiti ograničene želje, koje se uz tako uređenu mapu ne će zaboraviti, kad netiji hir, pohota, a često i zapuštenost ne bude imala obzira na javne koristi.

Što je za manja mjesta dostatno, to bi za gradove bilo pogubno. Gradovi ne smiju biti bez tačna i uređena plana, a ako su baš ekonomijski jadi takovi, da ni pošto ne dozvoljavaju izradnju čitavog gradskog plana, mora se pokušati svaka žrtva da se zgotovi dobar plan barem za one gradske predjele, koji su u svjednom razvoju, u kojima se iznova gradi i gdje se grad proširuje.

S druge strane jedva se dade pomisliti, da gradovi, koji zaključuju na desetine i na stotine tisuć svoje račune, koji troše stotine i hiljade za javne svečanosti, za zabave, koji doprinose za umjetnost, za novinstvo, a u razsvjeti hoće da se natječu s pristiolicima, što je sve u ostalome liepo i pohvalno, — ne da se pomisliti, ponavljamo, da takovi gradovi ne bi mogli otkinuti nekoliko stotina u svojem proračunu, da bar u nekoliko godina buda imali svoje planove, podlogu svoga željenog napredovanja.

Mi znademmo gradova i u nas, koji su za popravak jednog samog starinskog spomenika ili za podizanje novoga potrošili četiri puta više nego što bi trebalo za sastavljenje najsavrsnijeg plana sa svim mogućim oznakama, razmjerima i osnovama. — Može se, kad se hoće. —

Pak i to je po sriedi, da se s gradjenim planovima pristiđuju mnogi trošak, koji bi inače u ludo bio bačen. Da ne spominjemo drugo, nego pravilno razvedenje kanalizacije, koja je, uz današnje

prilike, malom iznimkom, nesretna po čitavoj Dalmaciji. Njeki su naši gradovi prosuli blago za svoje konale, a ovi, mjesto da odgovarajući svojoj svrbi, da buda pomagala čistoće i zdravlja, postaju razdatelji smrada, leglo bolesti. A to se događa, jer, ne rađeć prema jedinstvenoj osnovi, jednim se konalom uzvraca ono, što se je drugim konalom odvelo, na jednom se mjestu podiže raz, gdje se je inače morao sniziti itd. Kolike bi se pristiđene dale postavilo u sličnim javnim radnjama!

U ostalome, isti naš gradjevni pravilnik, i ako je u kojećemu manjkav, a u kojećemu pretjerano razpreden, mogao bi ipak pružiti dobra jamstva za pravilni razvoj i napredovanje mjesta, koja mogu i hoće napredovati. Trebalo bi samo savjesno i pošteno obsluživati uzakonjene propise.

Ovo sve nisu opazke i tužbe tek današnje, mi ih naprosto ponavljamo, jer ponavljati orake stvari nije nikad suvišno, pače se mora sve dok i u ovom pravcu prilike kod nas ne okrenu na bolje.

DOPISI.

Vodice.

(Izseljivanje iz Vodica). Sve to više raste. Odselilo ih dosad jedno 50 u Australiju a većim dielom u Americu.

A kroz ovo nedjelju spremilo ih je 65 njih putnicu ili „matriculu“. Hrgjav znak, tim više kad se znade, da i u tom novom kraju svijeta, ne evatru rade. —

Veliki dug, ziloždera, neuspjavanje amerikanke, sve to sili težaka na seobu. — Zalud opomene, za lud poučavanja na teški život u Americu, zamaš sve prepunke. Amošiji je čovjek ukrestio seliti, pa netom se dočepa novaca, putuje. — Do Božića će odseliti najmanje stotina, a mnogi drugi dok prodadu vino i oni će za njima!

Nisu ovo prećavanja, već gola istina. Ljudi negdašnjih boljih obitelji, spremaju se na taj korak. Prvi je uzrok taj, što se Vodičanac bavio dosad samom lozom. Ona izdala, a nova slabo uspijeva i narod se prepaop, pa seli.

Drugi je uzrok a i glavni, dug! Slabe godine, dužnik goni bez milosrdja i jadan težak, da ne spadne na konak u bačvi — seli.

Naopako! I kad se znade, da nema od nikuda pripomoći i da ide mu u susret jadni i gladni godinama . . . ! Bit će skripanja zubi, ali samo, da ti zubi kome ne prigrizu uho!

Otci domovine, čujete li? —

IZ ŠIBENSKJE OKOLICE.

„Naše Jedinstvo“ je danas ono, koje, nekakvim bogatstvom, odaje čistoću duše svoje — Ono je stovarište svih laži i nepoštenih napadaja, one je utočiste svakog nepojatljega Hrvata!

Njue dakle čudo, ako je i Pio Negri našao tu obrane.

Pio Negri! On, odrpanih gaća amo naseljen; danas našim novcem bogati Gavan, umišljeni gospodar Šibenika!

On, lija, koji je lukavim načonom osvojio Zlariško-Vodičku parobrodarsku plovidbu i time uništio naš domaći podhvat!

On, koji je svojom mudrolijom pokupio dobar dio društvenih dionica, pa i ne obazirući se na ostale družinara, pokrestio talijanski parobrode, i uveo svoj talijanštinu!

On, koji bez obzira na hrvatsku zemlju, koja ga hrani, stavlja sama talijanske nadpise nad svojim agencijama i magazinima!

On, koji ucjenjuje svoje parobrode pri hrvatskim izletim i protiv se vijanju trobojnice!

On, dakle, Pio Negri, nalazi zaštitu kod . . . Antonija Stražičića!

Ne, ne, mila družbo, nije narod ustao iz obiesti protivu Negru, već iz ljubavi prama vlastitoj koži. Eto „Iniziatora“, tomu je najbolja svjedočba! Šubim zlatom izplatise šibenski „skoljari“, njegovu vrijednost, a nezasični želudac Negrov još bi rada muzti tu trajavu kravu.

Njue dosta što je na 9 kolovoza o. g. na tom parobrodu pukla ciev u stroju, prepaop se i prekraeo narod i jednu gospodnju spopala srčana bolest!

Njue dosta što je na 27 istoga mjeseca opet pukla spomenuta ciev i po tome ponovao zaprietila nesreća!

Njue dosta, što na 29 rujna, parobrod se iz jutra ni maknuo iz Zlosela, jer je prietila opasnost da pukne kotao!

Njue dosta, što ga na 2 i 3 ovoga mjeseca opet nije bilo, jer se popravila „vijak“!

Njue i na može biti dosta, dokle god ne bude ljudskih žrtava! Na to kao da i čeka Negri. Otraj 3 mjeseca povisio sve prevodne cijene. Neka belaj nosi nas, samo da su naše jaspke kod njega!

Narod je zato punim pravom ogorčen, što više on se sav ustravljen vozi Negrovim „Iniziatorom“. Ali što je još čudnije, taj narod sve to mora gutati, trpiti

a i štiti! Nisam stručnjak, da znam potanje u kome je stanju stroj i brodnia, ali iz gornjih činjenica i onih, koje imam u torbi, može se lako suditi, da li je „Iniziatora“ za plovidbu. Napokon parobrod, kome za grijanje kotla, voze seljaci po tri tovara drva, taj nije ni za prevoz marve. On je dobar samo za ogriev!

Ovoliko, ne radi „N. Jedinstva“, nego radi onih (ako ih je), te ga još stiju u dobroj namjeri.

Inače evali Negru, što je znao, našim nemanrom, napuniti sebi bisage . . . ! Na nami je, ako smo ljudi, da mu se ta Kalifornija već jednom izerpi!

F. Ž. D.

Split.

Dne 5. o. m. bio je ovdje na prolazu Dr. B. Medaković, predsjednik hrvatskog sabora u Zagrebu. Dr. Trumbić, kao podpredsjednik kluba „Hrvatske Stranke“, kao načelnik i član odbora za riečke konference, na brzu ruku je pozvao obće prisjednike, zastupnike i predsjednike svih hrvatskih družtva na banket u čast g. Medakovića, koji se odazvao skupa svojim sinom i profesorom Manojlovićem. Od pozvanika bijahu svi prisutni banketu izuzam Dr. Prvana, predsjednika „Hrvatskog Napredka“, te obće prisjednika g. Pavla Matošića.

Na 10 sati prispio je Dr. Medaković. Banket bijaše u obće foyer. Dr. Trumbić predstavi prisnetne, te uz čašu sampanja nazdravi predsjedniku hrvatskog sabora, kojemu, reče, po pravu i mi podpalamo, a doskora ćemo i *de facto*. O tome ga uvjerava sadašnja era u Hrvatskoj, gdje vlada novi duh slobode. A to će se pospješiti netom narodu bude dato i slobodno pravo glasa. Što narod hoće i očekuje od glavnih faktora. Hrvati i Srbi sjetise se, da im je međusobna nesloga išla u račun zajedničkomim neprijatelju, i povećavala robstvo. Ako se je sad sloga postigla to je zasluga i Dr. B. Medakovića. Na koncu mu Dr. Trumbić zahvali, da uz složni započeti rad dočeka i narodno jedinstvo i slobodu.

Zatim je nazdravio starina Milić. Reče, da posle govora g. načelnika ne bi se imalo što nadovezati. Reče, da on nije poznao Dr. Medakovića prije riečke konference. Tu ga je upoznao i u Zadra, te uvidio i u njemu čovjeka budućnosti. Njegove su ga rieči zaniele, uvidio je po njima da će sloga biti stalna, pa je na poziv njegov odmah malo dana prije izbora sa Sabor krenuo s drugovima u Zagreb. Njegovom radu zahvalit je izpadku izbora. Zora slobode je ciknula, Kluenovci srušeni, dvadesetogodišnje tlačjenje hrvatskog naroda prestalo, a sve to je po-tigla akcija upućena riečkom resolućom, koje će postepeno svjetlošću slobode obasjati cijeli narodni život i izvjestiti narodno jedinstvo. Milić je govorio zanosno, s pravim mladenačkim žarom.

Dr. Medaković na to uzvrća Dr. Trumbiću i Miliću. Kaže, da je zasluga dalmatinskih zastupnika, ako se što slobode u Hrvatskoj postiglo, osobito Dr. Pere Čingrije i Dr. Trumbića, onih svih skupa. Zahvaljuje, obećajuć da će i unapred raditi što mu dužnost nalaže i što mu silie dopuste, a to radi svak, kome je na sreću boljak naroda. Svak mora doprieti svoj kamećić u narodnu korist. Kaže, da je uvijek bio za slogu Srba i Hrvata, nada se, da će za nju biti svi, e da Hrvatska bude što prije ujedinjena i slobodna.

Pošto se primakla ponoć, te svečar morao odputovati, nakon kratka međusobna oprostaja odpratiše ga svi do parobroda, koji je krenuo put Zadra. Sa obale mu svi kliknuše „Živio!“ Do vidova! Dr. Medaković obeća, da će se što prije opet amo povratiti. — Prisutni bijahu: Dr. Trumbić, Milić, Dr. Majstrovčić, obće prisjednici V. Katalinić, Dr. I. Bulić, Mikaičić M., Kapić, predsjednici: Hrvatske Učtaonice, Zvonimira, Narodne Glazbe, Hrv. Rađničke Zadruga, Hrv. dilek. dramatičnog družtva, Hrvatskog Sokola i Vatrogasaca, u jednu rieč svi izim predsjednika „Hrv. Napredka“ Dr. Prvana, koji se pridružio demokrat-skoj stranci, čiji nijedan član nije prisustvoovao banketu.

O držanju tih ljudi u ovoj prigodi ne će da vam ništa pišem, jer to držanje bilo zarono, kao što je u obće zazorno držanje te stranke u pitanju talijanaca i zagovaranja italo-slavenskog saveza, koje vi punim pravom nazvaste političkom dangubom. —

Kuin.

Blagostanje i napredak svakoga mjesta ovisi u prvom redu o topografskom položaju i zdravstvenim prilikama, kojima treba pridati ostale kulturne ustanove, navelistito prosvjeta. Namjestaj topografski Kuina i okoline mu dosta je znamenit i vidan. Dapače, prije okupacije, ovo je mjesto svojom prometnom trgovinom bilo važno, jer se sva trgovina iz okoline Bosanske, a dielom iz Like usredotočivala u Kuinu. Promet je bio velik. Trgovina japijom i blagom izvažala se u velike po svim prvimim gradovima, a često i do Trsta. Danas je sva trgovina drva i japije u rukama tvrdke Steinbeis, a trgovina blagom nije više onaka, kako je prije bila, jer Bosanci, pak i Ličani mogu sada blago prodati i kod svoje kuće,

gdje ima, ili domaćih kupaca ili drugih što dođu sa strane.

Ipak, ovome bi se dalo dookčiti, a uvjereni smo, da bi se šteta, koja je nastala zbog oskudice trgovine u veliko ipak naknadila i da bi još više koristilo bilo, kad bi bili putevi po selima uredni i s tim Kun kao središte bio u komunikaciji sa svojim selima, koja su bogata voćom, žitom, raznim povrćem, pak i blagom. Uvjereni smo, da će mnogi posumnjati u istinitost naših navoda, ali mi evo tvrdimo postojanu istinu, kad kažemo, da u našoj krajini imade velikih sela, koji još ni danas nisu imali te sreće, da u selu, a džaba ti izpred svoje kuće vide *prosti kor*. Seljani ovih mjesta nose trgovinu, prevaljujuć kadhaka do 30 km. na plečima, ili na živinčetu. Svak će po tom vidjeti, da mu je na ovaj način zarada kukavna i nesretna. I u ovom pogledu opaža se grdna razlika, nejednakost, pa recimo i — sebičnost. Dok su mjesta bliža Kuni prilično snabdjevena povrćem i ona odalja, gdje je najveća potreba skrozi su zapuštena i tko se po ovim vrljetnim gudirama penje, mora iz dna duše da osudi ovakvi neman.

Kad smo na putevima, da vam pripovjedim još jednu nesmisao i porugu, koja se nigdje ne bi mogla trpjeti, a ovdje se podnosi sa stoćkom ravnodušnošću. Tvrdka Steinbeis sagradila je otrog nekoliko godina vlastitu uzkoćuću željeznicu od Kuna do Drvara za izvoz gore, koju Steinbeis eksploataira u Bosanskih smana. Željeznica prolazi kroz Dalmatinska sela i onda prelazi u Bosnu. Ona ima svoj redoviti odlazak i dolazak, ali na veliko naše čudo i iznenađenje nije dozvoljeno ovom željeznicom ni osobno putovati, ni opremati trgovacki espap. Tako smo vam mi u istinu kod željeznice, bez željeznice!

Kada austrijska vlada nije bila kadra, da nas odavle željeznicom spoji sa ostalom braćom, mogla je barem pri koncesiji biti toliko obazriva i uvjdativna, pak staviti uvjet vlastništva, da pristup k željeznici bude otvoren putničima i trgovini. Tako mi imamo službu jedinstven u svietu, da željeznica prolazi po zapuštenim krajevima, gdje nema puteva ni staze, ali je nepristupna prometu i trgovini. Mnogi se izgovaraju, da je putovanje ovom željeznicom skopćeno sa nesigurnošću i pogibljaju života zbog slabe gradje. Ovako izmotaivanje, samo je djelomično istinito, ali se stvar ipak tako može izpraviti. Osim toga i do sada su ovom željeznicom putovali razni Stajubeisovi prijatelji i gosti, i svaki dan putuje po koji visi ili niži činovnik ili radnik, kojima tvrdka besplatno dozvoli prevoz, pak im se do sada ništa zla nije dogodilo.

Na nadležnima je, da se za ovo živo zauzmu.

VIESTI.

Naše cijen. predbrojnice, koji koncem tek minulog tromjeseca nisu podmirili predbroju na „Hrv. Rieč“, molimo da to urade što prije, tako isto i sve druge, koji nam još duguju za ovo godinu. Ova opomena vrijedi i za sve naše dužnike glede uvrstbe objava, oglasa, zahvalnica i priobćenih pisama.

Iz Beča opet navješćuju, kako tamo marljivo rade oko programa za gospodarstveno pripomaganje Dalmacije. Po proverbijalnom običaju sve se to radi dakako na strpljivom papiru. Program će dakako biti lep, nacićkan, pa će uz druge tolike programe ostati negdje u kojoj ministarskoj ladići kao novi prilog vladinim svjedocanstvima, da je Dalmacija zanemarena, da se za nju nije ništa sustavno radilo i na tome će sve svršiti, jer se tamo hoće početi!

Vinogradarima na znanje. Primamo i učvršćujemo: Ove godine američanska loza se ne će više dieliti kao lanjske, već ju treba naručivati ravno iz Biograda.

Onaj, koji hoće da mu se pošalje američanska loza, mora da ju plati unapried, a novac ima poslati po pošti (postanskom naputnicom) c. k. *gospodarskom uredu* u Biogradu, i to računajući 1000 klijučica po K 4, a 1000 žilavica po K 8.

Na otrezku mora naznačiti vrst i količinu američanske loze, koju želi, onda svoje ime, prezime i ime očevu, mjesto kamo se ima loza poslati, te napokon hoće li da mu se loza pošalje poštom ili parobrodom.

Žilavica će biti jako malo na razpoloženje, a dosta znan broj klijučica.

Nek se naručuju sljedeće vrsti:

1. Za plitke, suhe, crvene zemlje — *Rupestris monticola*.

2. Za dublje crvene ili crne zemlje — *Riparia* × *Rupestris*.

3. Za suhe, bijele, vapnene zemlje — *Avranon* × *Rupestris*.

4. Za vlažne, bijele, vapnene zemlje — *Solanis* × *Rupestris*.

Ove su dobre i prokušane američanske loze, koje se lako i dobro sljubljuju s našim domaćim lozama.

Onaj, koji sam pridigne lozu u Vrani platiće za 1000 klijučica po K 3, a za 1000 žilavica K 7.

Ermete Novelli dao je, kako javismo, samo dvie predstave u Šibeniku: „Papa Martenovu košaru“ i „Papa-Lebonarda“, ali su ite dvie cigle predstave bile dovoljne, da nas uvjere o velikoj njegovoj glumačkoj vrstnoći, koja se razvila do prave umjetnosti. Pisati o toj umjetnosti bilo bi preuzetno, iza kako se o njoj napisalo i izpunilo na hiljade i hiljade stupaca svih mogućih svjetskih novina i heletističkih časopisa. Jednodušni je običi sud, da je Ermete Novelli jedan od najvećih dramatskih interpretatora, da je osebnjav, gotovo nedostiživ u psihološkoj obradi svojih uloga. Predstave, koje je dao u Šibeniku, imale su momenata, koje su i nas u tome ubiđele, i po kojima smo mogli razumjeti, kolik mora da je Novelli u velikim ulogama n. p. u Otellu, Kralju Learu, Schylloku i t. d. Šteta, što ga naše obćinstvo nije vidjelo u tim produkcijama. I drugi članovi družine liepo su igrali, najpače g. e. a. Serra, koja će se bez sumnje razviti do prave umjetnice.

Kazalište je bilo obje večeri vrlo liepo posjećeno.

† **Niko Unić** Franin, mladić dobar, vriedan, najliepša uzdanica obitelji, preminuo je predproše subote, u najliepšem cvietu mladosti, u 22 svojoj godini nakon kratke, ali teške bolesti. Učio je pravo i bio izvršio već dvie godine u Beču. Prerana njegova smrt svakoga se u gradu bolno vidjelo u tim produkcijama. I drugi članovi družine liepo su igrali, najpače g. e. a. Serra, koja će se bez sumnje razviti do prave umjetnice.

Poglavar Madiraza uslišan nam želju. Vratio se odmah, odmah sa dopista. Liepo!

„**Hotel Dinara**“ gosp. ud. Dodig, koji do sada nalazio u jednoj pobočnoj uličici glavne ulice predazi prekosutrašnjim danom u nove prostorije u kuću Luke Lučića kod kazališta, gdje je već jednako također bila restauracija. Novo promješte bit će liepo uređeno, pa će uz dobru kuhinju, kojom se „Hotel Dinara“ uvijek odlikovao, sigurno zadovoljavati goste. Cijene su umjerene, a podvorba dobra, o čemu uvjeravaju i gg. abonenti, pa kad je tako ne možemo, a da i mi ne preporučimo ovo poduzeće.

Gosp. Ilija Ivanković iz Mostara otvorio je novi dućan silničarija i raznovrstne robe u glavnoj ulici sućelice Jekarmi N. Mixture.

Dućan je liepo uređen, bit će bogato snabdjeven, i tako će polješat i ovaj dio glavne ulice, koja se malo po malo u ovo zadnje doba gotovo sva obnovila.

Tužbe. U našim pućkin školama, osobito mućkin, opaža se grdna prenatrpanost djece. Ućitelji su ove godine udarili na što mćka s tom djecom, koju nemaju kamo više smjestiti. To se ne da ničim opravdati, te bi napokon školska vlast imala da se ozbiljno za stvar pobrine, jer je u gradovima ona dućna ili da nadje udobno pomješte za škole ili da stvori gradnjom nove školske zgrade.

To od nje i tražimo, jer će tim prestati i ona druga anomalija, koja se opazila početkom ove škol. godine, naime, da su se djeca, koja nisu bila koncem prošle godine promaknuta, stavljala jednako u viši razred samo da se kako god smanji broj djece u prenatrpanim razredima. Bit će da je i to po novom školskom nastavnom redu!

Član mjestnog škol. Vieća.

Vinarska zadruga u Bolu razaslala je cijenik svojih vina. Cienik je ukusno izradjen, ali i bez toga želit je, da ovo poduzeće uznapreduje na izgled naših vinorodnih mjesta, koji bi se u Bol mogli ugledati.

Priljavi čumez. Ovako, a ne drukčije može da se nazove obor vlastika kuće u kojoj je smještena naša gradjanska škola. Naša djeca i ućitelji primorani su, da iz ovoga čumeza udišu onaj otrov i smrad, koji ni psi nijesu kadri da podnesu. Osim toga uprav za školskog ponćavanja, ondje se kao namjerno baće nabijaju, što prouzrokuje darnar, s kojega se prostu o školi niti šta čuje, niti razumije. Ima vremena, da smo mi na ovo upozorili nadležne, ali naš glas, kao da bješe podvig neka se prošladi sa proksom. Zgrada je uprav izpod C. K. Kotarskog Poglavarstva, pak za to mi za sada pitamo: Čemu ovaki obziri i popuštanje. Za što se prena kuevelastniku ne vrši zakon i ne kazni zbog prekršaja zdravstvenog?

Napao ga ludjak. G. Dr. Božo Kuririca, liećnik ovdaušnje Iudnice, bio je nenadno pri pregledanju uvoobolnih napadnut i prilično ozledjen od jednog ludjaka. Ozleda nije teška, te će kroz nekoliko dana zarasti.

Na potrebu, da se poveća broj knjigoša upozornjemo opet postarsku vlast i s tog poglada, što se sada u Šibeniku nalazi i rojadžice, koje ma druge broju listonoša još više zahtijeva posla i truda. — Vidjet ćemo, hoće li se sve ove okolnosti već jednom avaziti.

Uzorna kulantnost g. Negra. Na drugu predstavu Novella odlučilo doći nekoliko Skradinjana. Obratili se P. Negra, ili taćnije agenciji njegovoj, za posebni parobrod. Uglavice. Zadnja operuka Negri-a glasila, da im ustupa parobrod uz cijenu od 100 K i n z naplatu troška za brz ojavku. To su nam iste večeri u kazalištu sa snebivanjem pripovedali sami Skradinjani. — Gdje je izraz, da se dostojno okrsti ovakav postupak?

Zanovetanja finacjalnih organa. Njeki dan bijasmo prisutni slučaj, kojeg ne možemo presućjeti. Imao težak da dogna u grad na živinama mesta. Javio tu finacjalnoj vlasti i dotičnoj straži. Vraća se s vinograda u grad, ali se medjutim na onoj cesti promienio slučaj. Ovaj neupućen, zaustavlja težaka, ne da mu napried. Težak na čudu, kad će s teško natovarenom životinjom. Imao vrazkog okćepanja, dok se prijavio komesaru i dok uzmagao prošlidi. Prvi stražar zlo učinio, što nije stvar propieće svome zamjeniku, a ovaj opet zlo, što se uhvatio čovjeka ni kriva ni dućna, prem je bio upozoren od mnogih, da tu nema nikakva prestupaka, nikakva kriomćarenja. Bilo bi željeti, da se ovakovi slučajevi ne ponove.

Zlatna misa. Vieć. O. Serafin Ivasović proslavio je prošle nedjelje u franjevaćkom samostanu u Zadru svoju zlatnu misu. Tom prigodom primio je svojeručno pismo od pape kojim mu čestitao na petdesetogodišnjem, Dobrome i vriednome starcu čestitao. Mi od srca na ovaj riedkoj svečanosti. Živio!

Šibenski dopisnik „Narodnoga Lista“ našao je mućnik u zadnjem broju tog lista izpravi ono staznu našeg izvješća o kotarskoj ućiteljskoj skupštini u Šibeniku, gdje kazasmo, da je skupština glasovala: razpust kotarske *gospodarske* zadruge, na mjesto reći: kotarske *ućiteljske* zadruge. Svak, tko je ono u našem listu proćitao, pa da je i najveći čuk, bit će se odmah sjetio, da je to bio ili *lapsus calami* ili tiskarska pogreška, koju nije trebalo narućito izpraviti, jer se je cijelo izvješće bavilo ućiteljska, a ne gospodarskim stvarima. Bit će, da g. dopisnik, uboden u oći od onog inaće njemu milog orućničkog aparata, na koji se u istom broju „Narod. Lista“ doćnuće opravdano, ali kao on u stanovitu svrhu tuži, nije mogao razabrati odmah nehotičnu pogrešku. A što bi se tek dalo reći, kad bi se htjelo govoriti o njegovim hotičnim pogreškama, radi kojih dolazi do toga, da se mora u isto doba pokajnićki klanjati i Bogu i vragu.

Nešiste ulice. Sada u doba jematve, gdje je god koja konoba, ne može čovjek da prodje od vodurine i gliba što se po ulicama nakupi. Znamo, da nije moguće, da u ovo doba sve ulice budu čiste i suhe, ali na ono, što je previše i što se može učiniti s manje, imalo bi se bolje paziti, jer napokon svugdje su blizu na dohvatu konali pa neka se u nje saljeva čista voda iz izperenih baćava.

Za drućtu Sv. Ćirila i Metoda u Istri primilo je naše uredništvo od gosp. Jure Grimani-a, Pia Terzanovica, Manjola Brechlera po K 2:— u počast smrti blagopokojnog Nike Unića.

Svega K 6:—
Prija izkazanih K 759:09.
Ukupno K 765:09
Napried za našu Istru!

Ćirilo-metodski kalendar za g. 1907. Na molbu kluba Ćiril. Met. zidara uvršćujemo sljedeći proglas: Braćo! Knjizara L. Kleinu u Zagrebu razaslala je diljem naše domovine ćitavu nakladu „Ćirilo-Metodskih koledara“ za 1907. Koledar je po općem sudu našeg novinstva krasno uređen. Uz podpunj šematizam kraljevine Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Bosne i Hercegovine te Istre opremjen je liepim književnim darom, da ga možemo smjelo nazvati „Književni almanak“. Svaka hrvatska kuća, svaki ured, svaki trgovac, župnik, činovnik jednom rieću svi treba da nabave ovaj koledar, jer je njegova zadaća upravo plemenita, u jednu ruku daje hrvatskom ćitocnu zdravu hrano, a u drugu pomaže ćistinu dobrotom zapuštenu siročad tućne Istre. Braćo! Pretnimo se već jednom! Odbacimo sve špekulativne koledare, poduprimo na svakom koraku poduzeta „Kluba Ćirilo-Metodskih zidara“, jer na mladim svijet ostaje! Klub Ćirilo-Metodskih zidara Zagreb.

Iz zapisaka

nekog mladog ćudaka.

U našem hrvatskom Primorju diže se stari uskoćki grad Senj. Uz Hreljanoviće i Vlahoviće žitu u njemu i razni *Scarpe, Oliveri, Vlahovići i Fiorelli*. Svi ti Senjani talijanskog imena došli su Hrvati i svim oduševljenjem rade za svoju oćabinu Hrvatsku. Nijednome od njih ne pada na um, da budu nešto drugo no — Hrvati. Ne znam koja je razlika izmedju Senja i Rieke ili Zadra. Sva ta mjesta u istoj su zemlji, na istome moru. I dok su senjski *Oliveri i Fiorelli* došli Hrvati, zadarski i riečki Ićevići su Talijanci. Ti ćudaci (ćudnji od meći) misle kad se zove *Brus* pa se pišu sa *dua* s, da su zgoljni Latini. *Brus!*

Oćići (si licet mjesto Ozećih).

Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik

PETAR PILIĆ.

Tisak: „Kataloćke Hrvatske Tiskarne“.

Objava:

Kupuje se rabljen glaslovis, dobro uzćuvan. Ponude neka se uprave *Antanu Dobroniću*, ućitelju, u *Drniću*.

Traži se u Šibeniku mali stan sa 2 sobe i predsoblijem ili kuhinjom i s elektrićnom rasvjetom. Ponude pod I. 3. B. nek se pošalju *Upravi listu u Šibeniku*.

Prodaju se 4 baćve od 28—30 hl. uz povoljnu cijenu. Baćve su u dobrom stanju, zgodne za drop. Tko želi nabaviti, neka se obrati našem uredništvu.

RIEČKA PODRUŽNICA

HRV. POLJODJELSKJE BANKE

DIONIĆKO DRUĆTVO

Via del Molo br. 2. — Rieka — Via del Molo br. 2.

Prima novac na ulošne knjićnice i ukamaćuje ga za sada sa čistih 3.6%.

Prima novac uz ustanoviti se imajuće uvjete na *tekući račun* (Conto Corrente).

Obavljaj naplate i izplate za tuđi račun na mjestnim i stranim tržištima.

Kupuje i prodaje za vlastiti i tuđi račun sve zemaljske proizvode i raznovrstnu robu: brašno, posije, grah, soćivice, laneno i kudeljno sjeme, djetelinu, sieno, suhe sljive, pekmez, siške, žir, borovicu, sjeme od bundeva (misiracće, tikve), kožu, goredji loj, vosak, umjetno gnojivo, gospodarstvene strojeve, vinogradarske sprave i potrebštine (galicu i sumpor).

Podieľuje predumove na sve vrsti žitarica, zemaljskih proizvoda i robu, koja brzom pokvarenju izloćena nije.

Preuzima na skladište žitarice, zemaljske proizvode i za uskladištenje sposobnu robu u vlastitim skladićtima i vrši sve time skopćene transakcije.

Bavi se u obće svim poslovima, koji u te struke zasjećaju.

Poslovanje strogo toćno i sarvjestno.

Brzjavaj: Poljodjelska, Rieka.

NAJBOLJE SREĐSTVO
ZA NIEGOVANJE
USTA I ZUBI.

Glavno skladište za Dalmaciju
kod gosp. **VINKA VUČIĆA** — Šibenik.

Ne čitati

samo, već **kušati se mora**
davno prokušani medicinski

Steckenpferd Sapun

od Ilijanova mlika
od BERGMANNA i druga, Draždjani i
Tetschen na/L. od prije poznat pod
imenom BERGMANNOVA SAPUNA
od Ilijanova mlika
da se lice oslobodi od smeđanih pjegica, da
zadobije bijeli tein i nježnu boju
Predplatne komad **80** para
u Drogariji **VINKA VUČIĆA**, Šibenik.

Società anonima per l'utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia.
DIONIČKA GLAVNICA K 8000.000

Sjedište u TRSTU.

Radnja u ŠIBENIKU.

PRIMISSIONA

CALCIUM CARBID

KOD KUPNJE 100 KILOGRAMA STOJI Kr. 26 franko Šibenik

netto težina (ne brutto za netto)

Novac se šalje unaprijed ili uz ponudu

Za velike količine popust uz pogodbu.

PREDSTAVNIK I SKLADIŠTAR
FAUSTO INCHIOSTRI — ŠIBENIK.

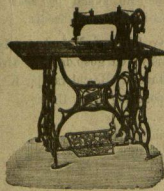
VAŽNO ZA DJECU:

Jedan od najboljih načina, da se **djeca**
sacuvaju zdrava, da im se **poboljša krv**
i ojačaju pluća jest davati im više puta na
dan **meda**, ili sama, ili s kruhom i s mliekom.
— Preporuča se i starijima proti nazeban.
Čista naravskog meda po 60 novč., klg.
može se dobit samo kod

Vladimira Kulića.

Drogarija Vinka Vučića Šibenik
(prije A. Jmakovića)

preporuča svoj bogato opskrbljeni
dućan raznim ljekovitim mirodijama,
predmetima iz gume, svakovrstnim
mineralnim vodama, velikim izborom
najfinijih parfima i predmeta nužnih
za bolesnike.

NAJBOLJI I NAJJEFTI
TINELI ŠIVACHI "SINGER"
STROJEVI "SINGER"
NAJNOVIJIH SISTEMA

DOBIVAJU SE SAMO U SKLADIŠTU
ŠIVACHI STROJEVA **"SINGER"**
IVAN GRIMANI — ŠIBENIK

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA
PODRUŽNICA ŠIBENIK

(Centralna u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)

obavlja slijedeće poslove:

Prima novac u svrhu ukamatačivanja na uložnice i blagajničke doznaičnice, te uz po-
tvrde na tekuci ili na ček račun.

Preuzima vrijednosne papire i ina vrijednote u pohranu. Preuzima u svrhu naplate
mjenice, naputnice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje predjmove na vrijednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire i vrijednote, naročito sve vrste državnih i pri-
vatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrialnih papira, založnica prioritetnih
obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i
inostranstva.

Unosi i izučene srećke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske
arke. Provadja osiguranje proti tečajnom gubitku izričanih srećaka i zadužnica.

Obavlja vinkulacija i devinkulacija svih vrsti vrijednosnih papira, **polože vojničko-**
ženitbene i sve druge jamčevine u vrijednosnim papirima, te provadja konverzije.

Izvršuje isplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje **kreditna pisma**.

Eskomptira mjenice, naputnice i kupone vrijednosnih papira. — Prodaje promese
za sva vaučenja. — Obavlja besplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj do-
zvoljenih. — Osim toga obavlja i sve ostale transakcije, koje zasjecaju u bankovni
struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve pitanje obavijesti daje rado usmeno i pismeno.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u **Krunam** uz uložničke **Listove**:

sa odkazom od 5 dana uz 2 1/4%
" " " 15 " " 3%
" " " 30 " " 4 1/2%

Uložke u **zlatnim Napoleonima** ili u **engl. funtim**

(sterlinam) uz uložničke **Listove**:

sa odkazom od 15 dana uz 2%
" " " 30 " " 2 1/2%
" " " 3 " " 3%

NB. Za uložne listove sada u toku, novi ka-
matnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og
Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznaičnice na
donosioca sa šakadenom od 1 mjeseca uz kamatnjak
od 1 1/2%.

Banko-Ziro u **Tekući račun**. Valuta od dana
uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obav-
lja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst,
Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Mo-
narhije, te plaća domicila svojih korentista bez ika-
kooz troška.

Izdaje uložne **knjižice** na **štednju** uz dobit od
3 1/2%.

Otvora tekuće račune u raznim **vriednosnima**.
Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta
Inostranstva, odrezaka i izričanih vrijednosnih pa-
pira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima **doznaičnice** na Beč,
Aussig, Bieltz, Brno, Badimpeštu, Carlsbad, Cer-
vignano, Cormons, Cernovica, Eger, Rieku, Friedek,
Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, La-
rov, Liz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Pressnitz,
Dabrovník, Solnograd (Salzburg), Split, Teplitz,
Troppan, Warnsdorf, Becko-Novomjesto i druge glav-
ne gradove Monarhije bez ikakooz troška, a uz
Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Štovanom občinstvu preporučujem upo-
trebljavanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**.

koja okriepkuje želuđac, razgrijava živce, zaut-
stavlja proljev i lieči od groznice, tifusa,
hunjavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“

dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA
Šibenik (Dalmacija).

Čudnovat je uspjeh

koji se postizava uporabom najnovijeg
ličila za kose od orihova ekstrakta

Nuisol-a

od **Bergmann** i druga u Draždjanim
i Teschen na/L.,

jer nadmašuje naravnom bojom, koju daje vla-
sina i bradi, svu dosadašnje promalazee.

Dobiva se u staklenkama po K 2,50
u Drogariji **VINKA VUČIĆA**, Šibenik.

Izdaje **Kreditne listove** sva na mjesta Monar-
hije i Inozemstva.

Bavi se **kupnjom i prodajom** deviza, valuta i
javnih papira.

Otvora **kredite** uz **tovarne dokumente** u Novi
Jork, London, Pariz, Hamburg itd. itd. uz umjereni
kamatnjak.

Daje **predjmove** na **vriednosne papire, robu,**
warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se
ustanoviti.

Daje **jamčevine** za **carine** skladišta Kontarinja
(Contirungs-Lager).

Preuzimanje u pohranu i upravljanje:

U **sobi sigurnosti**, koja pruža **najveću garan-**
ciju proti kojoj nu drago pogibelji **provali i vatre**
i kojoj je posvećena osobiti nadzor sa **stvarc** ban-
kovnih organa, primaju se u **pohranu** **vriednosni**
papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz **posebne**
uvjete, te se na **zahtjev** **provizima i upravljanji** istih.

Osjeđuje **vriednote** proti **gubitim žricibanja**.

BANCA COMMERCIALE TRIESTINA.

JOSIP CADEL

optičar-specijalista

ZADAR.

Zakleti procjenitelj za Dalmaciju.

Razpolaze bogatom zbirkom optičkih predmeta,
obavlja naručbe i spram liečničkog propisa.

Prima naručbe tablica od kovine i od pocak-
ljena željeza bud koje veličine i boje.

U Šibeniku uzorke tablica drži gosp. **N. Roman**,
koji takodjer prima naručbe.

JADRANSKA BANKA

u Trstu

Bankovne prostorije u ulici Nicolò
Macchiavelli, br. 26.

započela je svoje poslovanje, te

obavlja sve bankovne i mjenične poslove:
eskomptuje mjenice, daje predjmove na **vried-**
nosne papire, kao i na robu ležeću u javnim
skladištima.

Kupuje i prodaje **vriednosne papire**, svake
vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te
banknote, i unovčuje kupone i izdričane pa-
pire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavniža tržišta
monarhije i inozemstva, te otvara vjersije uz
izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na **štedioničke knjižice** u te-
kući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i
najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posjeduje i konvertira **hipoteke** kod prvih
hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

SVOJ K SVOME

SVOJ K SVOME

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIJEĆA U ŠIBENIKU

Častim se preporučiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama,
bratovštinama svoju krasno uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIJEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim
veličinama

-- svijeće od pravog pčelinjeg voska --

kao i snog crkvenog tamjana.
Prodajem dobra i svijeća — po zdravlje — koris'nu meda klg.
po K 1:20 para.

Kupujem uz dobru cijenu u svim količicama žutog voska.
Svaku i najmanju naračbu p. n. mušterija obavljam najspretnije, kao
i, uz najpovoljnije uvjete.

u veleštovanjem

VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) glavna ulica

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIJEĆA U ŠIBENIKU